

У той же час, організація бухгалтерського обліку по відношенню до інших економічних наук є відносно молодого. Це обумовлює наявність діаметрально протилежних підходів і теоретичних положень щодо її сутності, завдань та функцій. Тому вона вимагає подальшої роботи щодо побудови її теоретичної моделі, що має базуватися на наявному науковому фундаменті, сформованому економічними науками, багатовіковому практичному досвіді господарювання та враховувати зміни, що відбуваються у політичній, економічній, соціальній сферах.

УДК 657:330.14

Осадча О. О.,

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Національний університет водного
господарства та природокористування

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ЯК ВИРОБНИЧИЙ РЕСУРС СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ОЦІНКА ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Економічний розвиток будь-якого суб'єкта господарської діяльності, зростання ефективності виробництва в цілому потребують ефективного використання виробничих ресурсів, одним із видів яких в умовах трансформацій постіндустріальної економіки є інформаційні ресурси.

Міжнародна практика реалізації технологій постіндустріальної економіки все частіше наголошує на визнанні інформації як необхідної умови та елемента будь-якої господарської діяльності, що за своєю значимістю все більше прирівнюється до енергетичних і сировинних ресурсів. При цьому, інформаційний фактор у кінцевому рахунку спричиняє модифікацію методології облікової системи як складової економічних відносин, яка покликана адекватно реагувати на потреби управління господарюючих суб'єктів на макро- та мікрорівнях.

Інформаційні ресурси, залучені в процеси виробництва, відповідають основним ознакам капіталу, визначеним класичною економічною школою: капітал є продукт людської праці, який здат-

ний створювати новий продукт. Таким чином, розвиток глобальної економіки спричинив виникнення нової економічної категорії — інформаційний капітал.

Ще у 90-х роках Р. Капланом і Д. Нортоном було виокремлено три складові нематеріального капіталу (нематеріальних активів) — людський капітал, інформаційний капітал та організаційний капітал. На думку науковців, до інформаційного капіталу належать бази даних, інформаційні системи, мережі та технологічна інфраструктура.

Зважаючи на те, що об'єктом нашого дослідження є господарська діяльність як суб'єктів підприємницької, так і неприбуткової діяльності (при цьому діяльність неприбуткових організацій спрямована на забезпечення виконання функцій держави чи органів місцевого самоврядування, надання соціальних послуг) пропонується наступне визначення інформаційного капіталу.

Інформаційний капітал — це одна із соціально-економічних форм капіталу, втіленого в інформацію як капітальне благо, що включає накопичені інвестиції в секторі інформаційно-комунікативних технологій, технологічну, науково-технічну, соціально-економічну та духовну інформацію, яка використовується для отримання доходу або виконання пріоритетних завдань господарської діяльності.

Таке визначення інформаційного капіталу за змістом відповідає трактуванню поняття «інтелектуальний капітал» у проєкті Міжнародної концепції інтегрованої звітності. Зазначений Проєкт, поряд з інтелектуальним капіталом, передбачає існування ще п'яти різних його видів — фінансового, промислового, людського, соціального і комунікативного, природного. На нашу думку, в даному випадку доцільнішим є вживання поняття «інформаційний капітал», оскільки це дозволить уникнути ототожнень з іншими науковими теоріями, згідно яких до складу інтелектуального капіталу входить людський капітал, організаційний та клієнтський, що суперечить положенням інтегрованої звітності.

Досить складно визначити вартісну оцінку інформаційного капіталу в силу специфіки даного активу. Можна стверджувати, що у вітчизняному економічному просторі найпоширенішим підходом у вартісній оцінці облікової інформації є *ринковий підхід*. Однак, до деяких складових інформаційного капіталу

можна застосувати оптимальніші підходи вартісної оцінки. Так, доцільним є застосування *витратного підходу* до інформаційних ресурсів, створених усередині суб'єкта господарської діяльності (наприклад, банк знань, бази даних, програмне забезпечення тощо). В окремих випадках вартість облікової інформації визначається, використовуючи *дохідний підхід*, але для цього необхідні глибший аналіз, знання специфіки галузі, вміння прогнозувати ринок.

Оскільки обліковим інформаційним ресурсам властиві основні ознаки нематеріального активу — немонетарні активи, які не мають фізичної субстанції та можуть бути ідентифіковані (П(С)БО 8, МСБО 38), вважаємо за доцільне рекомендувати включити їх до складу нематеріальних активів суб'єкта господарської діяльності та обліковувати на субрахунку 128 «Права на інформаційні ресурси». У зв'язку з цим слід внести зміни до складу об'єктів обліку субрахунку 125 «Авторське право та суміжні з ним права», а саме: виключити права на комп'ютерні програми, бази даних тощо.

Включення облікових інформаційних ресурсів до складу нематеріальних активів відповідає сучасним тенденціям розвитку світової економічної думки. Як ми вже розглядали вище, американські науковці Р. Каплан і Д.Нортон у середині 90-х років визначили інформаційний капітал як складову нематеріальних активів організації. У стандарті 210 «Intangible Assets» («Нематеріальні активи») Міжнародного комітету зі стандартів оцінювання визначено, що «нематеріальний актив — це немонетарний актив, який проявляється у своїх економічних властивостях. Він не має фізичної форми, однак, надає права та економічні вигоди своєму власнику».

Обліковий інформаційний ресурс слід визнавати нематеріальним активом, якщо: є ймовірність того, що майбутні економічні вигоди, які відносяться до даного інформаційного ресурсу, надходитимуть до суб'єкта господарювання; його собівартість можна достовірно оцінити.

Інформаційний ресурс має відповідати вимогам однозначності в трактуванні та повноти його балансової оцінки, методології формування інформаційних блоків, їх достовірності та неупередженості, підконтрольності та уніфікованості методико-організаційних підходів його створення.